

питання задоволення інтересів усіх учасників господарської діяльності – виробників, споживачів, суб'єктів управління – на державному, регіональному та місцевих рівнях тощо. Такий підхід у цілому відповідає європейським цивілізаційним орієнтирам. Більше того, він, мабуть, відіграє визначальну роль, оскільки в сучасному мисленні поки що домінує, особливо на теренах пострадянського простору, технологічний, а не гуманітарний чи екологічний науковий дискурс.

Отже, з позицій соціопросторового підходу міське середовище постає як соціально сконструйоване, таке, що базується на компромісі різних груп інтересів, а тому адекватним поняттям, що відображає участь різних агентів у зростанні потенціалу місця є поняття «мереж зростання» – тимчасові асоціації людей та інституцій, поєднані інтересами міського зростання. Саме створення таких мереж дозволяє мінімізувати протидію фракцій, налаштованих «за» чи «проти» зростання, яке є не результатом дії однієї групи, а, швидше, компромісом рівних можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Маріуполь: стратегія розвитку–2021» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://catcut.net/2c4A>
2. Хвесик М. Парадигмальний погляд на концепт сталого розвитку України. Економіка України. 2012. № 6. с. 4-12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2012_6_2
3. Міхеєва О.К. Соціальний простір міста: можливості «причитування» та управління // Збірник наукових праць ДонДУУ: «Соціологія управління». Серія «Спеціальні та галузеві соціології». Т. VIII. Вип. 3 (80). Донецьк: ДонДУУ, 2007. с. 413-422.

Терещенко Н.В.

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології,
Заслужений працівник ДВНЗ “Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана”, Україна

Терещенко О.В.

студент II курсу факультету міжнародних відносин
(гр. МВ-57) КНУКіМ, Україна

ТЕОРЕТИКО-СОЦІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВІЙНИ І МИРУ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Війна як спосіб вирішення міжнародних проблем несе з собою масові руйнування, загибелі людей та породжує прагнення до насильства, агресію. Засуджувалася мислителями-гуманістами всіх історичних епох. Французький соціаліст-утопіст Ш. Фур'є констатує, що війни – постійний супутник людства. "Війни, революції безупинно охоплюють земну кулю" [1]. Більше як із чотирьох тисяч років відомої нам історії лише біля

трьохсот були цілком мирними. Весь інший час у тім чи іншій місці Землі палахкотіли війни [1]. Війна ставала усе більш болючою, множилися людські і матеріальні втрати. XX століття ввійшло в історію як епоха, що породила дві Світові війни, у яких брали участь десятки країн і мільйони людей.

Третя світова війна стане трагічним фіналом всієї історії людської цивілізації. Запобігання ядерної війни є глобальною проблемою людства. Сьогодні уряди більшості країн усвідомлюють неможливість використання ядерної зброї для досягнення будь-яких економічних чи політичних цілей, настільки великі руйнівні соціальні наслідки ядерних ударів, які можна вважати різновидом тероризму. Тероризм набув поширення в період Великої французької революції, коли поширилися переслідування за політичними мотивами. З метою залякування населення, порушення стабільності та порядку, підризу позицій уряду терористи направляють свої дії проти ні в чому не винних громадян: підривають житлові будинки, вокзали, торгові комплекси, потяги, організовують захоплення заручників, викрадають людей для наступного продажу чи одержання викупу. Центри тероризму в різних країнах підтримують зв'язки між собою, організують постачання зброї в "гарячі місця", дають притулки ватажкам злочинних організацій.

В сучасних умовах потребується комплексне вивчення війн, збройних конфліктів та інших форм "колективної агресивності" із залученням соціологічних методів. Представник французької соціології міжнародних відносин Гастон Бутуль обґрунтував основні положення **полемології (соціології війни)**. Основне завдання полемології має полягати в науковому аналізі вивчення війн як соціального феномену, що піддається спостереженню, як і будь-який інший соціальний феномен, спроможний пояснити причини глобальних змін у суспільному розвитку впродовж історії людства. Полемологія має ґрунтуватися на основному методологічному принципі: саме війна породила історію, оскільки остання почалася виключно як історія збройних конфліктів. Сучасна полемологія опирається на величезну фактологічну історичну базу та пропонує класифікувати факти за такими напрямками: опис матеріальних фактів по мірі зменшення їх об'єктивності; опис видів фізичної поведінки на основі уявлень учасників воєн про їх цілі; думки істориків й аналітиків; теологічні, метафізичні, моралістські, філософські погляди й доктрини; вибірка та групування фактів і їх первинна інтерпретація; гіпотези відносно об'єктивних функцій війни; припущення відносно періодичності воєн; соціальна типологія воєн, тобто їх залежність від типових рис того або іншого суспільства. На основі цієї класифікації обґрунтовується типологія причин воєнних конфліктів та їх соціальні наслідки: порушення взаємної рівноваги між суспільними структурами (наприклад, між економікою та демографією); утворені в результаті такого порушення політичні кон'юнктури; випадкові

причини і мотиви; агресивність і войовничі імпульси як соціально-психологічна проекція соматичних станів різних соціальних груп; ворожнеча і войовничість[2]. Фрустрації, страхи, невдоволення, злість, які накопичуються, повертаються проти зовнішнього ворога, що не завжди розглядається як безпосередній винуватець, проте якому приписуються ворожі наміри. Почуття незахищеності є підґрунтям для реакцій страху, агресивності й насилля та може в будь-який момент викликати відповідні дії та відповідно непередбачувані наслідки. Цей комплекс розглядається як найважливіший з точки зору своїх соціополітичних наслідків. Водночас не можна не бачити суттєвого впливу полемології в розробку проблематики, дослідження причин і характеру збройних конфліктів. Виникнення полемології відіграло значну роль у становленні, легітимізації та подальшому розвитку соціології міжнародних відносин, оскільки соціально-політичні небезпеки часто виникають при соціально-політичних конфліктах. Війна – збройна боротьба між державами (їх коаліціями) або соціальними, етнічними та іншими спільнотами; крайня ступінь соціально-політичної боротьби, ворожих відносин між певними політичними силами. Локальні та регіональні воєнно-політичні конфлікти сьогодні є основними воєнними витоками загрози як національній безпеці будь-якої країни, так і міжнародній безпеці. Їх специфічні особливості можна розкрити через з'ясування характеру, етапів, механізмів і способів соціальної взаємодії. Агресивно-конфліктна поведінка значно обмежує і робить практично неможливим використання політико-правового механізму регулювання відносин між суб'єктами конфлікту. За таких умов кожна зі сторін прагне нав'язати одна одній закони, угоди, умови переговорів, що відповідають своїм інтересам, і зовсім неприйнятні для іншої сторони. Суб'єкти конфлікту не знаходять спільних точок і все більше переконуються в неефективності та марності застосування мирних політико-дипломатичних засобів та дотримання міжнародно-правових норм. Така зміна стосунків між суб'єктами є причиною порушення правової бази вирішення протиріч і висунення воєнної сили як основного засобу реалізації миттєво важливих інтересів у процесі конфлікту. Отже, воєнна сила поступово із потенційної небезпеки переводить відносини між суб'єктами воєнно-політичного конфлікту в стан воєнної погрози (конфліктуючі сторони вже не приховують своїх домагань на об'єкт конфлікту і мають наміри силою досягти їх реалізації). У період кризи сторони посилюють свої політико-дипломатичні позиції на міжнародній арені, здійснюють пошук союзників і звертаються до них за допомогою та підтримкою. Війна – найбільш розвинута форма воєнно-політичного конфлікту, регламентована нормами міжнародного права. Конфліктуючі сторони (суспільство, країна, блок країн, іноді різні соціальні верстви) мають вагому соціальну значущість. Хід і кінець війни залежать від рівня розвитку виробничих сил, науки, техніки,

економічного устрою ворогуючих сторін, соціально-політичного ладу, ідеології, морального духу народу та армії, бойової могутності військових угруповань. Урегулювання воєнно-політичного конфлікту означає, що: визначається поточний стан воєнно-політичного конфлікту, складаються варіанти його майбутнього розвитку, напрацьовуються рекомендації, плануються практичні дії щодо урегулювання конфлікту. На підставі рекомендацій будуються стратегії урегулювання конфлікту, які повинні дати відповідь на питання «Яким чином, за допомогою яких засобів можна урегулювати даний воєнно-політичний конфлікт?».

Полемологія фактично протиставляє війну (динамічного стану суспільства) мирові як "стану порядку і спокою". Відповідно, полемологія протиставляється іренології (від греч. "eirēnē" – світ) – **соціології миру** – спеціальній соціологічній теорії, що має досліджувати та розробляти заходи перетворення структур, які "породжують насильство" в ненасильницькі заходи шляхом їх революційних або інституційних змін. Потребується спільна робота соціологів у напрацюванні методології соціології миру та теорій миру, оскільки дана підгалузь соціології сьогодні знаходиться в стані становлення і розробки концептуальних основних положень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проблеми війни і миру в сучасних умовах – Електронний ресурс – Режим доступу: http://pidruchniki.com/19480327/sotsiologiya/problemi_viyni_miru_suchasnih_umovah
2. Соловьев А. В. Полемология: новая попытка решить старую проблему – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.socionauki.ru/journal/articles/717869/>.
3. Іренологія – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://slovar.pp.ua/241312-renologiya.html>